

Influential Music Institutions and Persons in Sivas Province (1950-2022)

Göktürk Erdoğan^{1,a,*}

¹Department of Turkish Music, State Conservatory of Turkish Music, Sivas Cumhuriyet University, Sivas Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 02/10/2022

Accepted: 08/12/2022

ABSTRACT

Sivas province retains unique figures and institutions in Turkish music from the proclamation of the Republic to the present, in addition to being one of the momentous cities of Turkey in terms of musical culture. Upon the compilation of activities initiated in the field of folk music in the first quarter of the Republic, cultural and artistic life in the city has taken form in the context of the activities of Sivas Community Center, Public Education Center, Sivas Municipality Conservatoire, Sivas State Turkish Folk Music Ensemble, music departments at Cumhuriyet University and various other Turkish music associations and choirs formed by individual efforts, respectively. In this sense, music-related studies from the past to the present have opened the door slightly to music culture enrichment and its transfer to future generations in Sivas. This study aimed to reveal what kind of personal and institutional studies have been carried out in the field of music in Sivas since 1950, focusing on musical works that were accelerated and shaped by individual and institutional initiatives after the 1950s. In addition to the literature review, the study especially gave substantial place to oral sources. Consequently, the study findings revealed the pioneering names, organizations, and studies that molded the music culture in Sivas and concluded that organized music activities merely began in the post-1990 period.

Keywords: Sivas, Folklore, Folk Music, Art Music, Conservatory.

Sivas'ta Musikiye Yön Veren Kurum ve Kişiler (1950-2022)

Öz

Sivas, musiki kültürü açısından Türkiye'nin önemli şehirlerinden biri olmakla birlikte Cumhuriyetten günümüze Türk müziği alanında önemli isimleri ve kurumları bünyesinde taşımaktadır. Cumhuriyetin ilk çeyreğinde halk müziği alanında başlayan derleme faaliyetlerinin yanı sıra sırasıyla; Sivas Halkevi, Sivas Halk Eğitim Merkezi, Sivas Belediye Konservatuvarı, Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosu, Cumhuriyet Üniversite bünyesindeki müzik bölümleri ve bireysel çabalarla oluşturulan çeşitli Türk müziği dernek ve korolarının faaliyetleri kapsamında şehirde kültür ve sanat yaşamı şekillenmiştir. Bu doğrultuda geçmişten günümüze yapılan musiki çalışmaları, Sivas'ta müzik kültürünün zenginleşmesine ve gelecek kuşaklara aktarılmasına da kapı aralamıştır. Bu çalışmada 1950 sonrası bireysel ve kurumsal girişimlerle hızlanan ve şekillenen musiki çalışmaları ele alınmış olup çalışmanın ana amacı; Sivas'ta 1950 yılından günümüze musiki alanında bireysel ve kurumsal anlamda ne gibi çalışmalar yapıldığını ortaya koymaktır. Çalışmada literatür taramasının yanı sıra özellikle sözlü kaynaklara geniş yer verilmiştir. Çalışma sonucunda Sivas'ta müzik kültürüne yön veren öncü isimler, kurumlar ve çalışmalar tespit edilmiş olup 1990 sonrası dönemde sistemli müzik faaliyetlerinin başladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivas, Folklor, Halk müziği, Sanat müziği, Konservatuvar.

Süreç

Geliş: 02/10/2022

Kabul: 08/12/2022

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^a erdogangokturk77@gmail.com

^a <https://orcid.org/000-0001-8174-6979>

How to Cite: Erdoğan G, (2022) Influential Music Institutions and Persons in Sivas Province (1950-2022), CUJOSS, 46(2): 249-258

Giriş

XIX. yüzyılın sonlarına doğru dünya ölçeğinde imparatorlukların dağılması sonucu ortaya çıkan ulusalcılık akımları ve beraberindeki uluslaşma çabaları neticesinde ortaya çıkan derleme faaliyetlerinin başında halkbilimi ve halk müziği gibi alanlar gelmektedir. Türkiye’de 1900’lü yılların başına denk gelen folklor çalışmalarının yanı sıra musiki alanındaki ilk düzenli çalışmalar Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde gerçekleşmiş ve 1917’de kurulan Darü’l Elhan (1927’de İstanbul Belediye Konservatuvarı adını alacak) bünyesinde; 1926, 1927, 1928 ve 1929 yıllarında ilk ciddi derleme faaliyetleri başlamıştır. Bu derleme faaliyetlerini 1937-1952 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki derlemeler takip etmiştir (Şenel, 1999). Ankara Devlet Konservatuvarı’nın derlemelerinde bizzat bulunan M. Sarısözen, on bine yakın türküyü derleyerek sonrasında kurulacak ve kültürel belleğimizi adeta yeniden şekillendirecek olan ‘Yurttan Sesler’ bünyesinde bu türküleri kayda alınmış ve seslendirilmiştir. Bu bağlamda milli birlik ve “milli müzik” fikrini destekleyecek tarzda halk müziği araştırmalarının Anadolu’da geniş halk kitleleri arasında yapılabileceği fikri, Cumhuriyet’in ilanından sonra resmî Türk müzik politikasının ana unsurlarından biri olmuştur. 1896 yılından beri gündemde olan halk müziği derleme işini fiiliyata kavuşturan ilk kurum ise Dârülelhân’dır. Dârülelhân, 1924 yılında hazırlayıp Anadolu’nun çeşitli bölgelerine gönderdiği anket aracılığıyla derlediği 85 adet türkü ve oyun havasının notasını “Anadolu Halk Şarkıları” serisinin ilk iki defteri olarak 1926 yılında yayımlamıştır (Kaya, 2019:10). Hiç şüphesiz bu çalışmaların önemli bir ayağını da Sivas yöre türküleri oluşturmaktadır. Halk musikisinin ilk dönem derleme faaliyetlerinin yanı sıra Sivas’ta klasik sanat musikisine yönelik çalışmalar ise özellikle 1950’li yıllardan sonra gelişmeye başlamış, sanat müziği alanında şehir kültürünü besleyen pek çok bireysel ve kurumsal çalışma gerçekleşmiştir. Bu çalışmada sınırlandırıcı olması sebebiyle 1950 sonrası Sivas’ta yapılan musiki çalışmalarının neler olduğu üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ana amacı; XX. yüzyılın ikinci yarısından günümüze Sivas’ta musiki adına yapılan kurumsal ve akademik çalışmaların genel muhtevasını ortaya koymaktır. Çalışmanın ana araştırma sorusu ise şöyle kurgulanmıştır: Sivas’ta 1950 sonrası bireysel ve kurumsal anlamda Türk müziği (halk müziği ve sanat müziği) adına hangi çalışmalar kimler tarafından nasıl gerçekleştirilmiştir?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma kapsamında durum çalışması (case study) yaklaşımıyla ele alınmış olup Creswell (2013: 97) durum çalışmasını; güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında mülakat, görsel-işitsel materyal veya dokümanlar aracılığı ile detaylı ve derinlemesine bilgilerin toplandığı bir ‘durum betimlemesi’ veya ‘durum temaları’ olarak tanımlamaktadır. Söz konusu çalışmada ayrıca literatür taraması yapılarak konuyla ilgili makale, kitap, dergi gibi dokümanlar analiz edilmiştir. Çalışmanın en önemli ayağını

kaynak kişilerle yapılan sözlü tarih yöntemi oluşturmaktadır. Nitekim dönemin canlı tanıkları olarak görüşülen kaynak kişiler; belli bir konu üzerinde diğerlerinden “daha detaylı ve kapsamlı bilgilere sahip olan bireyler” (Karahasanoğlu ve Yavuz, 2015: 64) olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede halk müziği ve sanat müziği alanından toplam 5 kaynak kişi ile görüşmeler yapılmış olup kişinin izinleri dahilinde çeşitli türden (yüz yüze ve e-posta yolu ile) yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler şu iki temel soru etrafında şekillenmiştir: a) Sivas’ta musiki kültürü kimler tarafından nasıl şekillenmiştir? b) Sivas’ta ne gibi musiki faaliyetleri yapılmıştır? Kayda geçen görüşmeler deşifre edilerek elde edilen bilgiler dahilinde metne dönüştürülmüş ve yazarın ele aldığı araştırma amacına uygun bir biçimde tematik olarak konu başlıklarına ayrılmıştır. Kaynak kişiler metin içinde kısa kodlama yapılmadan açık bir biçimde verilmiş ve kaynak kişilerin verdiği ifadelerin anlam bütünlüğünü yitirmemesi adına blok alıntı şeklinde metin içinde kullanılmıştır. Kaynak kişilerden derlenen veriler 2020 ve 2021 yıllarını içermekle birlikte, çalışmanın etik kurul onayı alınmıştır.

1920-1950 Yılları Arası Sivas’ta Yapılan İlk Dönem Çalışmalar

Sivas müzik folkloruna ait ilk derleme 1926 yılında İstanbul Darülelhân’ı tarafından yapılmıştır (Yönetken, 2006: 53). Cemal Reşit Rey aracılığıyla derleme çalışmalarında kullanılmak üzere ilk kez fonografin getirtildiği ve sonrasında Dârülelhân bünyesinde Yusuf Ziya Bey, Rauf Yekta, Dürrü Bey ve Ekrem Besim’den oluşan heyetle 1926 yılında Adana, Gaziantep, Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas illerini kapsayan ve 51 gün süren derleme gezi faaliyeti sonucu 250 tane türkü derlendiği bilinmektedir (Balkılıç 2009: 158). “Muzaffer Sarısözen, Maarif Vekâleti (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından planlanan ve 1937’de Sivas’ta gerçekleştirilen birinci derleme gezisinden başlayarak Anadolu’daki müziksel gereçlerin derlenmesi, arşivlenmesi ve Batı notasyonu ile çeviri yazımlarının yapılmasının yanı sıra, Ankara Radyosu’nda kurulan ‘Yurttan Sesler’ topluluğu ile ‘Türk Halk Müziği’nin inşası sürecinde en önemli aktörlerden birisi olarak karşımıza çıkar” (Yükselsin, 2015: 79).

1931 yılında ise Ahmet Kutsi Tecer tarafından kurulan ‘Halk Şairlerini Korumu Derneği’nin düzenlediği “Sivas Halk Şairleri Bayramı; Sivas Halayları” (1932) adlı derleme çalışması tarihsel olarak önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır (Erdoğan, 2019: 39). Bu çalışmada Sivas Halayı (sözlü) ilk kez notaya alınmış olup halayın bölümleri hakkında görsel malzemeler de derlenmiştir. Söz konusu çalışmanın ilk bölümünde Sivas ve çevre illerden gelen farklı saz ve söz âşıkları (Âşık Veysel, Revani, Suzani, Âşık Süleyman, Karslı Mehmet, Hikayeci Ağa Dayı, Âşık Müştak, Yarım Ali, Talibi, Yusuf, San’atı, Âşık Ali) konu edinmiş ve âşıkların şiirleri derlenmiştir. Dönemin Maarif Müdürü Ahmet Kutsi Tecer tarafından düzenlenen “Sivas Halk Şairleri Bayramı” Âşık Veysel’in sonrasında ülke çapında

tanınmasına da vesile olmuştur. TRT Müzik Dairesi'nin halk müziği ile ilgili resmi internet sitesinde (Cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan süreçte), derlenen toplam 47 adet Sivas halayının notası bulunmaktadır. Bu derleme çalışmaları Muzaffer Sarısözen ve Halil Bedii Yönetken gibi müzik ve folklor araştırmacılarının alan gezileri sırasında derlediği ve Türkiye'nin bir çok bölgesini dolaşarak yaptığı halay, zeybek, âşık tarzı çalıp söyleme gibi farklı müzik formlarını kapsamaktadır. Halil Bedii Yönetken'in "Derleme Notları, Anadolu'da Geleneksel Müzik Yaşamı Üzerine (1937-1952)" adlı kitabı dönemin müzik kültürüne ışık tutan çok önemli bir müzikoloji çalışması olarak karşımıza çıkmaktadır. Sivas'ı da konu edinen bu kitap Yönetken'in 1937-1952 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi için Anadolu ve Trakya'da gittiği 14 farklı ildeki müzik ve halk edebiyatı ürünleriyle ilgili bilgilerin yanı sıra Sivas'ta halk müziğinde kullanılan bazı terimlere (zahme, sağma) ve türkü sözlerine yönelik derleme notları mevcuttur. Yönetken, kitabın "Sivas" adlı bölümünde dönemin yerel müzisyenleri ile ilgili bilgiler vermekle birlikte Muzaffer Sarısözen'le birlikte pek çok ezgi ve sözlerin de kaydedildiğinden bahsetmektedir. Ayrıca Yönetken eserinde 1937 yılında Âşık Veysel'in bağlamalarının boyutlarından söz ederek; perde sayısı, sap ve tekne bölümleri gibi teknik bilgiler de vermektedir. Sonrasında ise ilk kez 1937 yılının Ağustos ayında Sivas Halkevi'nde Sivas halaylarını izleyen Yönetken ve ekibi, bu halayları taş plağa kaydetmiştir. Sivas'ta halk müziği ve halk oyunları adına diğer bir öncü çalışma ise Vehbi Cem Aşkun'un iki cilt olarak Sivas Halkevi yayınları bünyesinde basılan "Sivas Folkloru" isimli kitabıdır. Söz konusu kitap Sivas halk şairleri, düğün gelenekleri ve atasözleri gibi bölümlerden oluşmaktadır (Aşkun, 1943). Anadolu kültürünün saziyla ve sözüyle ön plana çıktığı Sivas, Cumhuriyet döneminin ilk derleme çalışmalarını yapan ekibin (Muzaffer Sarısözen, Sadi Yaver Ataman, Ferruh Arsunar) öncü faaliyetleriyle; ülkemizde halk müziği repertuarını kayıt altına alınmıştır.

Sivas'ta kurumsal anlamda ilk musiki eğitiminin 1933 yılında kurulan Sivas Halkevi ile başladığı söylenebilir. Sivas Halkevi'nin resmi yayın organı niteliğindeki *Ortayayla* ve devamı niteliğindeki *4 Eylül* dergileri döneme ışık tutması açısından önemlidir. Bu dergiler ışığında Sivas Halkevi'nin yaptığı faaliyetler derlenmiş, söz konusu çalışmada, Sivas Halkevi'nin Güzel Sanatlar Kolu bünyesindeki müzik çalışmaları yıl bazlı olarak kısaca şöyle ifade edilmiştir:

"Müzik çalışmalarında amaçlardan biri, kültürümüzde çok önemli bir yere sahip olan halk türkülerimizi Batı tekniği ile işleyerek besteciler için bunları toplayıp saklamak ve Türk müziği de etkinken çok sesli müziğe aşinalık kazandırmaktır. Bu kol çalışmalarında koro, bando, orkestra, radyo, gramofondan faydalanmıştır. Halk türkülerinin notalarını, sözlerini tespit etmiş ve orijinallerini korumak için çalışmıştır. Müzik kolu 1933 yılında modern musiki ile ilgilenmiştir. Aynı yıl 3 konser düzenlenmiş ve bunların 300 dinleyicisi olmuştur. 1934'te modern musikin yayılmasına çalışılmış, 1935'te açılan keman kursunda 15 öğrenci yetiştirilmiş

ve 1939 yılında mandolin kursu açılmıştır. CHP'nin 5. Kurultayında güzel sanatlar kolu tarafından bir konser verilmiş, Hatay'ın kurtuluşu ve Lozan Antlaşması'nın 16. Yılı vesilesiyle konser verilmiş ve askeri sinemada balo düzenlenmiştir. Yine 4 Eylül Sivas kongresinin yıl dönümünde bir konser etkinliği tertip edilmiştir...1940 yılı çalışmalarına bakıldığı zaman bu kol tarafından biri Türk biri Batı müziği alanında haftada iki kez ve devamlı şekilde konser verildiği görülmektedir. Aynı yıl toplam 39 konser verildiği ifade edilmektedir. 1940 yılı sonrasında Güzel Sanatlar Kolu bir keman kursu açmıştır. Halkevlerinin Ankara'da kutlanacak olan onuncu yıl dönümü sebebiyle Sivas Halkevi Güzel Sanatlar Kolu bir halay takımının hazırlanması için çalışmalarına başlamıştır. 25.01.1942'de Dr. Sırrı Alıçlı'nın okuduğu çalışma raporuna göre güzel sanatlar kolu olarak 1941 yılı içerisinde halk müziği ile batı müziği konseri düzenlenmiş ve bunu 12.650 kişi dinlemiştir. Her cumartesi radyoda konserler verilmiş ve Sivas'ın saz şairleri ve âşıklarının yer aldığı meclislerde türküler ve bazı faaliyetler gerçekleştirilmiştir" (Önge, 2017: 40-41).

Sivas Halkevi'nin açılmasıyla birlikte 1933 sonrası dönemde Sivas'ta ilk profesyonel musiki çalışmalarının başladığı, keman ve mandolin kurslarının açıldığı ve öğrenci yetiştirildiği, önemli ve resmi günlerde Batı müziği ve Türk müziği konserleri verildiği, her Cumartesi düzenli olarak radyo yayınlarının yapıldığı ve Sivas saz şairlerinin Halkevleri bünyesinde çeşitli faaliyetler sürdürdüğü anlaşılmaktadır (Erdoğan, 2021: 28).

Bulgular

1950'den Günümüze Sivas'ta Musiki Çalışmaları

Yapılan bu derleme faaliyetleri dışında güncel ve teorik çalışmalar ise daha ziyade Sivas'ta âşıklık geleneği üzerinden yürütülmüştür. XX. yüzyılın ikinci yarısında itibaren yakın dönem çalışmaları şehrin geleneksel müzik kültürü adına karşılaştığımız çalışmalar olmakla birlikte bu çalışmalardan ön önemlileri ve ilk dönem çalışmaları arasında Halkevleri bünyesinde süreli olarak çıkarılan; "*Ortayayla*", ve "*Dört Eylül*" gibi yayınlar/dergiler olmuştur (24 Şubat 1933 günü açılan Sivas Halkevi, 1936 yılı Mayıs ayından itibaren Ortayayla adında bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Dergi, 17. sayısı sayısından itibaren isim değiştirerek 4 Eylül adını almıştır. 4 Eylül dergisi, 31 Mart 1942 tarihinde 51. sayısını yayımladıktan sonra yayım hayatına veda etmiştir. Bkz. Taşdemir, 2002; Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 18, 2002: 405-421). Sonraki dönemlerde ise "*Sivas Folkloru*" halkbilimi içerikli bir başka dergi çıkarılmıştır. Bu yayınlar içerisinde müzik adına daha ziyade âşıklık geleneği ve halkbilimi çerçevesindeki müzik çalışmaları ele alınmış olup 1986 yılında Sivas Belediye Konservatuvarı'nın kurulması sonrası Konservatuvar bünyesinde çıkarılan '*Sivas Kültür-Sanat Dergisi*'nin süreli yayınları ile karşılaşmaktayız. 2005 yılında ilk sayısını çıkaran ve yayın hayatına günümüzde de devam eden *Hayat Ağacı Dergisi* ise Sivas folklor hayatına dair önemli bir süreli yayın

olarak ülke çapında önemli bir dağarcığa sahiptir. Dergi, bibliyografya, geleneksel halk kültürü ürünleri ve şehrin meşhurlarının yanı sıra zaman zaman musiki yazılarıyla da önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Bireysel çabalarla ve meşk usulü eğitimin ve koro faaliyetlerinin Sivas müzik kültürü açısından önemi ise çok daha büyük olmuştur. Udî Kirkor Hoca, fasıl müziğinin Sivas'ta yaygınlaşmasını ve sevilmesini sağlamıştır. Sistemli koro ve cemiyet çalışmalarını yürüten ilk isimlerden biri ise Dr. Arif Şanlı'dır. 1986 yılında Dr. Arif Şanlı'nın büyük uğraşlarıyla kurulan Sivas Belediye Konservatuvarında bu faaliyetler 1996 yılına kadar devam etmiştir. Sivas Belediye Konservatuvarı'nda teorik eğitime katkıda sunanlar arasında ise başta TRT bestecilerimizden S. Eyyubi Işıksal, Zeki Bölükbaşı (aynı zamanda enstrüman yapımcısı), Kemanî/Udî Doğan Tokgöz ve Mustafa Akpınar da bulunmaktadır. 1996 yılında Kamil Şakar yönetiminde 'Sivas Atatürk Kültür Merkezi Türk Musikisi Topluluğu' kurularak, Şef Selahattin Eyyubi Işıksal ve Kamil Şakar yönetiminde çeşitli sanatsal etkinlikler on yıl devam etmiştir. (Erdoğan, 2021: 24). Sivas'ta XX. yüzyılın başlarında musiki eğitimi ile ilgili çok detaylı bilgi bulunmamakla birlikte, A. Mert'in "20. YY'da Sivas'ta Klasik Türk Musikisi" (2020: 19) adlı kitabında S. Eyyubî Işıksal ile yaptığı mülakatlardan şu kritik bilgileri bizlere aktarmaktadır:

"Zaman içinde Darüelhân külliyyatları, Kubbealtı ve İskender Kutmani'nin yayınları 1960'lı yıllarda Sivas'a posta yolu ile getirtilmiş, İl Halk Kütüphanesi ve İl Kültür Müdürlüğü gibi kurumlarından da temin edilen nota fasikülleri ve mûsikîşinas hocaların evlerinde bulunan nazariyat kitapları, mûsikîye ilgisi olan kişilere kaynak olmuştur. Usta-çırak ilişkisi olarak meşk sistemiyle gerçekleştirilen çalışmalarda mûsikîye vakıf kişiler tarafından meraklılarına öğretilmiştir." Aynı çalışmada Ermeni asıllı müzisyen, Udî Kirkor Elmasdağı'nın yanı sıra musiki bilgisi ve icrasıyla klâsik Türk müziği alanında 1950'li yıllara damgasını vuran iki önemli müzisyen öne çıkmaktadır. Bunlar; Tanburî Hüsnü Aykol ve Tanburî Ömer Altuğ'dur. Bu isimlerin yanı sıra aynı dönemlerde Sivas'ta doktorluk yapan Orhan Gürpınar'ın da Sivas'ta yaklaşık 20 kişilik bir musiki korusu kurduğu bilinmektedir (Mert, 2020: 19).

1970 sonrası Türk müziği koro faaliyetlerinde bulunan diğer bazı isimler ise sırasıyla şunlardır: Tanburî Hüsnü Aykol, Ömer Altuğ, Doğan Tokgöz, Dr. Arif Şanlı, Haluk Çağdaş, S. Eyyubi Işıksal, Kamil Şakar ve Ömer Dilek Tali. Klasik Türk sanat musikisi temelli bu isimler hem öğrenci yetiştirmek hem de müziği kurumsal anlamda şehirde yaşatmak ve yaygınlaştırmak adına önemli çalışmalara imza atmışlardır. Klasik Türk müziğinin yanı sıra özellikle Belediye Konservatuvarı'nda ders veren ve pek çok öğrencinin yetişmesine vesile olan Uğur Kaya, Rifat Kaya ve Ahmet Dökmetaş ise Sivas'ta geleneksel halk müziğinin aktarımında çok önemli roller üstlenmiştir (Erdoğan, 2021). Sivas'ta 1950 ve 1970'li yıllar arası müzik kültürü açısından çok bilinen bir dönem değildir. Âşık Veyssel ve çağdaşı olan pek çok âşığın ve davul zurna geleneğinin dışında hem yazılı

hem de sözel çok fazla bilgi bulunmamakla birlikte 1970 ve sonrası dönem, kaynak kişiler vasıtasıyla daha görünür bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kaynak kişilerden biri de Sivaslı ünlü kemençe virtüözü Hasan Esen'dir. Esen, müzikal yaşantısının ilk başladığı 1970'li yıllarda Sivas'taki musiki yaşamına dair şu önemli bilgileri aktarıyor:

"Ben Sivaslı olduğum için müzik hayatımda Sivas'ta başladı. Ortaokul yıllarımda müzikle ilgilenmeye başladım. O zamanlar burada çok iyi bir müzik ortamı vardı. Kirkor Bey vardı, Hüsnü Emmi (Saatçi Hüsnü) vardı. Müziği burada öğrendim diyebilirim. Sivas'ta önceleri Halkevi vardı, sonra Halk Eğitim Merkezi oldu, oralara devam ettik. Okullarda korolar vardı, onlara da yardım için gidiyorduk. O vakitler keman çalıyordum. Doğan Tokgöz hoca vardı, rahmetli oldu, ondan keman dersi aldım. Kirkor Elmasdağı'dan nazariyat dersleri aldık, meşk yaptık. Hüsnü Emmi'nin dükkkanı zaten bir meşk yuvasıydı. Cemil Bey (Tanburî) aşığı idi. Hatta onunla görüştüğünü filan söylerdi. Tabi biz onlara soru soramazdık, o yıllarda büyük-küçük ilişkileri farklıydı. Fakat İstanbul'a çok sık gidip geldiğini biliyordum. Bize çok güzel hikayeler anlatırdı. Hüsnü Emmi bize; 'önce şunu çalışın, nota öğrenmeden önce meşk yapmak daha iyidir hani perdeleri öğrenme açısından... filan derdi. Dükkkanı büyüktü. Bir köşesini saat tamirine ayırmıştı. Bizi görür görmez hemen bırakırdı saatleri, yanımıza gelirdi. Tanburlar asılıydı duvarlarda, hemen bir taş plak koyardı. Çok taş plağı vardı, akşama kadar plak çalardı. Hatta o Yemenciler Çarşısı'nda ahbablar arasında bir cezalandırma usulü gelişmiş. Biri yükses sesle müzik dinleyip komşu esnafı rahatsız ederse ceza olarak Paşa Fabrikasına götürür, yedirir içirmiş. Hüsnü Emmi de taş plağın sesini fazla açar, milleti Paşa Fabrikası'na taşırılmış." (Şener, 2019: 265).

1950 ve 1970 yılları arasında Sivas'ta musiki zevkini şekillendiren önemli bir başka konu ise müzik dinleme alışkanlıklarının; radyo, gramofon ve plak gibi dönemin teknolojileriyle ilgili olduğudur. Nitekim bu araçların yaygınlaşması şehirde belli bir repertuarın oluşması adına önemli bir rol oynamıştır. Sivas'ta yaşayan ve elinde muazzam bir plak arşivi bulunan araştırmacı Rifat Kaya Hayat Ağacı Dergisi'ndeki (2009) röportajında bu konuda şunları ifade etmektedir:

"Sivas'ta 1950'lerden sonra yaygınlaşmaya başlayan gramofon ve radyolarda dinlenen mûsikî eserleri, 1970'li yıllara kadar çalınan taş plaklar, ardından 45'likler ve LP'ler (Longplay) Sivas'ta ortak bir mûsikî zevkinin oluşmasında rol oynamıştır. Diyarbakırlı Celal Güzelses'ten Tanburî Cemil Bey'e, Münir Nurettin'den Hafız Sadettin Kaynak'a pek çok türkü ve klâsik türden eserler dinlenmiştir. Sivas'ta 1950'lerden sonra yaygınlaşmaya başlayan gramofon ve radyolardadinlenen mûsikî eserleri, 1970'li yıllara kadar çalınan taş plaklar, ardından 45'liklerve LP'ler (Longplay) Sivas'ta ortak bir mûsikî zevkinin oluşmasında rol oynamıştır. Diyarbakırlı Celal

Güzelses'ten Tanburî Cemil Bey'e, Münir Nurettin'den Hafız Sadettin Kaynak'a pek çok türkü ve klâsik türden eserler dinlenmiştir" (Akt., Şener, 2009: 49-55).

2000 sonrası dönemde ise Sivas'ta musiki adına akademik çalışmaların arttığı görülmektedir. Bu çalışmalar kapsamında Sivas Valiliği'nin öncülüğünde çeşitli sempozyumların da düzenlendiği bilinmektedir: "*Halk Kültürümüzde Sivas'ın Yeri Sempozyumu*" (2003), "*Kültürümüzde Türkü Sempozyumu*" (2011), "*Ölümünün 50. Yılında Muzaffer Sarısözen Sempozyumu*" (2015). Söz konusu dönemde musikiyi konu alan pek çok çalışmanın hız kazandığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar arasından 'konu kapsamı' itibarı ile bazıları ise şunlardır; Sivas Türkü Repertuarı ve Oyun Havaları (Öztürk, Turan vd. 2017), Âşıklık Geleneği (Kaya, 1994, Kaya; 2013; Yıldız; 2018), Sivas Halayları (Kaya, 2000; Önder, 2001), Sivas Halk Dansları Ve Ezgileri (Kılıç, 2002), Âşık Veysel (Bakiler, 2011; Özdemir, 2013), Halk Oyunları ve Oyuncuları (Kaya, 2011), Sivas'ta Davul Zurna Geleneği (Erdoğan, 2019), Sivas'ta Bağlama Yapımcılığı (2018), 'XX. Yüzyıldan Günümüze Sivas'ta Musiki Hayatı' (Erdoğan, 2021) ve XX. Yüzyılda Sivas'ta Klasik Türk Müziği (Mert, 2022) üzerine yapılan çalışmalardır. Bu çalışmaların yanı sıra Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Müzik Bölümleri bünyesinde pek çok lisansüstü çalışma yapılmış olup bu çalışmalar -çoğunlukla- yerel âşıkların biyografi, notasyon derleme, usûl ve makamsal analizi boyutlarını konu alan çalışmalardır.

Kurumsal Çalışmalar

Sivas Halk Eğitim Merkezi ve Sivas Belediye Konservatuvarı

Sivas Halk Eğitim Merkezi'nde uzun yıllar eğitmenlik yapmış Mustafa Akpınar ise Sivas'ta musiki yaşamına yön veren isimleri ve Halk Eğitimi bünyesindeki müzik bölümünün önemini şu ifadelerle aktarmaktadır:

"1974'te Halk Eğitim açılmıştı. Müziğe Halk Eğitim ile başlamış oldum. Sivas'ın eski müzisyenlerinin hepsi orada yetişti belediye konservatuvarı da 1986'da açıldı. Halk Eğitim'de Uğur Kaya, Rahmi İbicek, Ali İbicek, Rifat Kaya, Ömer Dilek Talu vardı. Nazariyat derslerini veriyordu. Halk müziğine de Rifat Kaya ve Uğur Kaya giriyordu. Orası Sivas'ta notanın ilk doğuş yeri idi. Eskiden sarı saman kağıtları vardı bir cihaz vardı nota yazmak için içine mürekkep konurdu iğneleri vardı kolu vardı kolu çevirirdi ki kağıdı içine koyardık notalar oradan öylece Akardı ya kısaca Sivas'ın müzisyen camiası notayı müziğin nazariyesini Halk Eğitimde öğrendi. Ayrıca Haluk Çağdaş, Udî Kirkor gibi isimler de orada ders verdi. Dr. Arif Şanlı ise bu işin en eskilerinden ve mihenk taşı idi." (Erdoğan, 2021: 38).

Uzun yıllar Halk Eğitim Merkezi'nde derler vermiş olan Ahmet Dökmetaş, Sivas Halk Eğitim Merkezi'ndeki eğitmenlik rolünü ve kurumun musiki faaliyetlerini bizlere şöyle anlatmaktadır:

"Biz Sivas Halk Eğitim'den yetişmeyiz. Orası kaliteli bir eğitim merkezi idi. Uğur Kaya, Ali İbicek gibi önemli sanatçılarla birlikte başladık bu işe. Kendimiz istediğimiz her şeyi alıyor söylüyorduk ama bu işin bir standardı olması gerektiğini düşündük. Tabi nota ve nazariyat da bilmiyorduk. O dönem Sivas'ta bir kadın bir müzik öğretmeni vardı ondan rica ettik. Üçümüze özel ders veriyordu. Muammer Sun'un solfej kitabını gösterdi. Bu temel eğitimin sonrasında Ali İbicek ve Uğur Kaya İTÜ Devlet Konservatuvarını kazandılar ama ben gitmedim. Onlar gittikten sonra ben Adapazarı'na gittim orada iki yıllığına öğretmenliğe gittim (1979-1981). O dönem okuldan çıkınca trenle doğru İstanbul'a Kadıköy Moda Halk Eğitim Merkezi'ne gider gelirdim. O dönem Kadıköy Halk Eğitim Merkezi İTÜ'nün Konservatuvarına çok eleman yetiştirdi. Biz orada halk müziğini öğrendik. Öncesinde ise Sivas'ta Osman Babuşçu isminde bir binbaşı vardı. Klarnet çalardı. İlk ondan öğrendik müziği açıkçası. İlk derslerimizi ondan aldık. Halk Eğitim aslında eskiden Halk Evleri'nin bir nevi devamıdır. Biz orayı kurmadık ama orada eğitim aldık ve eğitim verdik. Bizim o dönem verdiğimiz eğitim inanın İstanbul'daki konservatuvarlar ayarındaydı. Öyle sağlam bir eğitim verirdik. 1986 yılında konservatuvar açıldı. Halk eğitim açılmadan önce Konservatuvar vardı. 1986'dan sonra yetişen sanatçıların yüzde 90'ı müzik yaşamlarını Ömer Dilek Talı, Av. Orhan Sağlamer ve Av. Haluk Çağdaş'a borçludur. Çünkü bu isimler yön verdi Sivas'ta musiki yaşantısına. Bu isimler kurdu Halk Eğitimi. Bir de Dr. Arif Şanlı vardı tıp doktoru. O en eskisidir bu isimlerin. Ben de bu isimlerin arasına sonradan dahil oldum ve her sene düzenli olarak öğrenci almaya başladık. Postanenin karşısındaki Halk Eğitim idi. Şehrin muhtelif yerlerine duyuru asardık öğrenci almak için. Biz öğrencilerimizi imtihanla alırdık. Her yaştan her meslekten öğrenci alırdık. Öğrenci grubumuz 12-18 yaş ve 18 ve üstü olmak üzere iki gruptu. Küçükler haftada iki gün gündü eğitim görürlerdi Salı-Perşembe günü sanat ve halk müziği ve halk oyunları, yine Salı-Perşembe ve Pazar günleri de akşamları 18 yaş ve üstü öğrenciler gelirdi. Sanat müziğinde Mustafa Akpınar, Ömer Dilek Talu, Haluk Çağdaş, ders verirdi." (Ahmet Dökmetaş, kişisel görüşme, 12.11.2021).

Sivas Belediye Konservatuvarı Av. Orhan Sağlamer'in gayretleriyle kurulmuş olup Konservatuvarı yaşatmak ve yapılan çalışmalar hakkında toplumu bilgilendirmek adına 1987 yılında 'Kültür Sanat Dergisi' adıyla süreli bir dergi yayımlanmıştır. Söz konusu derginin ikinci sayısında şu önemli bilgiler yer almaktadır:

"Sivas Belediye Konservatuvarı'nın kuruluşuna temel teşkil eden çalışmalar, 1980'li yıllarda Halk Eğitim Merkezinde Dr. Arif Şanlı'nın kurduğu Klasik Türk Musikisi korosuyla başlamıştır diyebiliriz. Bilimsel tarzda ve disiplinli biçimde sürdürülen çalışmalarla koro, kısa sürede Sivas halkına yılda birkaç kez konser verebilecek seviyeye ulaşmış, bir hayli takdir toplamıştır. Bu çalışmaların yanında Türk Halk musikisinin tiyatrosu

bölümünün, halk oyunları bölümünün de zaman zaman sundukları programlarla, halkın sanat gereksinimi gereği gibi karşılanır hale gelmiştir. Bununla da kalınmamış, çalışmaların giderek hız kazanması sonucu her bölümde öğrenci sayıları artmış Sivas'ın folklorik zenginliği, kaynak şehir oluşu bu faaliyetlerle yetenekli öğrencilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Konservatuvar, her yıl Ekim ayında tedrisata başlamakta olup, Eylül ayında bölümlere başvuran adayların imtihanları yapılmaktadır. İmtihanlar, sınıflara alınacak öğrenciler ve icra heyetleri için ayrı ayrı ve her dalda ve o branşın öğretmenlerince, konservatuvar müdürünün başkanlığında yapılmaktadır. Konservatuvarın daha da gelişmesi için ayrıca Konservatuvarı Geliştirme ve Yaşatma Derneği" adı altında bir dernek kurulmuştur. 1986 yılında kurulan bu dernek kanalıyla Sivas'ı ve Konservatuvarı kültürel ve sanatsal yönden tanıtıcı mahiyette "Sivas Kültürü ve Sanat Dergisi" çıkarılmaktadır. Üç ayda bir çıkarılması planlanan bu derginin ilk sayısı büyük beğeni kazanmış, yurdun muhtelif yerlerinden gelen teşekkür mektupları bizleri uygulandırmış ve mutlu etmiştir." (Kasım 1987 Yıl:1 sayı:2, sy. 2-3).

Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korusu

Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korusu, 1990 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kurulan Sivas'taki ilk resmi devlet korusu olarak önem arz etmektedir. Kurumun resmi sitesinde tarihçesi, kuruluş amacı ve vizyonu şöyle ifade edilmektedir:

"Türk Halk Müziğini yozlaştırıcı müzik türlerinin etkisinden korumak, Sanat değeri olan halk müziği eserlerini sunmak ve en üst seviyede icra etmek, yurt içi ve yurt dışında Türk Halk Müziğinin tanıtılması ve bu sanatın gelişmesi için konserler vermek plak, bant ve çeşitli yayın yapılarak sanatsal faaliyetlerde bulunmak amacıyla kurulan Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korusu 15.11.1990 tarihinde faaliyete geçmiştir" (URL-1 <https://124.im/nhg6F>). Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün çatısı altında kurulan koroların görev, yetki ve vizyon tanımları şöyle ifade edilmektedir:

- Klasik, çağdaş ve geleneksel sanat akımlarını takip ederek, yurt içindeki sanat faaliyetlerinin milli kültür ve çağdaş anlayışa uygun olarak yürütülmesi ve yayılmasını, milletin bu yönden bilgi sahibi olmasını sağlamak,
- Resim ve heykel sanatları, görsel sanatlar ile geleneksel Türk süsleme sanatları koleksiyonlarını geliştirmek,
- Güzel sanatlara ilişkin çalışmaların sosyal ve kültürel gelişme bakımından verimli olması için tedbirler almak,
- Orkestralar, korolar, çalgı, ses ve halk oyunları toplulukları, resim ve heykel müzeleri ile müzik müzeleri kurulmasını teklif etmek ve bunlara ilişkin hizmetleri yürütmek,

- Diğer ülke sanatlarının yurtiçinde tanıtılması amacıyla tedbirler almak,
- Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

"Güzel Sanatlar alanında, ülkemiz sanatçılarının tüm dünyada etkinlik yapabilmelerine ve tanınmalarına yardımcı olmak; sanatsal yaratıcılığı desteklemek; dünyadaki sanatsal gelişmeleri yakından takip etmek ve çeşitli etkinliklerle ülkemizin önemli bir sanat merkezi haline dönüşmesi için çalışmak; sanatsal ve kültürel etkinlikleri yaygınlaştırmak ve eğitim faaliyetleri yoluyla toplumda ilgilileri, bilinci ve duyarlılığı artırmak" (URL-2 <https://124.im/x1>).

Halk müziği korosunun ilk dönem şefliğini sırasıyla Celal Vural ve Uğur Kaya yapmış olup 2010 sonrası Solmaz Kadioğlu yönetiminde konserlerine devam etmiştir. Koroda, dönem dönem değişmekle birlikte, güncel olarak şu sazlar yer almaktadır: bağlama, kaval, zurna, ney, kabak kemane, keman, klarnet, ud, kanun, asma davul, bendir, klavye ve klasik gitar. Ayrıca çeşitli yaş gruplarından ve farklı ses rengine sahip kadın ve erkek sanatçılar da koroda görev almaktadır. Sezon içerisinde haftalık konserlerin yanı sıra özel ve resmi günlerde ve çeşitli şehir dışı görevlerinde de etkinlikler gerçekleştiren koro, ilk olarak Atatürk Kültür Merkezi'nde müzik çalışmalarına başlamış olup 2019 yılında Muhsin Yazıcıoğlu Kültür Merkezi bünyesinde konserlerine ve çalışmalarına devam etmektedir. Koronun müzisyen ihtiyacı, dönem dönem ihtiyaç dahilinde açılan sınavlarla doldurulmakta olup konserlerini solo ve koro olarak çeşitli temalar altında sürdürmektedir. Yıl içinde verilen rutin konserlerden bazıları şunlardır: Âşık Veysel'i Anma Konseri, 19 Mayıs Konseri, Kadınlar Günü Konseri, Çanakkale Şehitlerini Anma Konseri, Nevruz Bayramı Konseri (Bu bilgiler yazarın kurum içindeki kişisel tecrübeleri ve gözlemleri doğrultusunda oluşturulmuştur).

Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korusu

1997 yılında Kamil Şakar ve S. Eyyübi Işıksal'ın gayretleri sonucu Atatürk Kültür Merkezi bünyesinde amatör olarak kurulan Türk müziği korosudur. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne bağlı binadan (Atatürk Kültür Merkezi) istifade etmesi sebebiyle Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korusu adıyla kurulmuştur. Bu anlamda 1990 sonrası dönemde Sivas'taki ilk koro faaliyetlerinden birisini teşkil etmektedir. Faaliyetlerini İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesinde halen devam ettirmekte olan koronun şu anki şefliğini Öğr. Gör. Servet Zeki Ersoy üstlenmekte ve çeşitli temalar altında Muhsin Yazıcıoğlu Kültür Merkezi'nde klasik Türk müziği konserleri düzenlemektedir. Her yaş grubundan ve farklı mesleklerden katılımla konserlerini gerçekleştiren koro, rutin olarak yılda iki konser etkinliği düzenlemektedir. Koroda zaman içerisinde çok sayıda kişi müzikle tanışmış olup meslek hayatlarına profesyonel müzisyen olarak devam eden kişiler bulunmaktadır. Söz konusu koronun kurucularından Eyyübi Işıksal kendisi ve koro ile ilgili şunları ifade etmektedir:

“Müzik hayatıma 1970 yılında amatör müzik grupları içerisinde enstrüman icra deneyimleriyle başladım. 1974 yılında Kirkor Elmasdağlı yönetimindeki Sivas Halk Eğitim Merkezi Klasik Türk Musikisi korosunda korist olarak başladım ve devam ettim. Kendisinden özel ud dersleri aldım. Yine aynı yerde Kemani Doğan Tokgöz'den keman eğitimi aldım. 1978 yılında Doğan Tokgöz yönetimindeki Türk Musikisi Korosu'nda ud icracısı olarak yer aldım. Sivas Halk Eğitim merkezinde Dr. Arif Şanlı yönetimindeki Türk Musikisi Cemiyeti'nde keman sanatçısı ve repertuvar kurulu başkanlığı yaptım. Prof. Erol Başara'nın engin prozodi ve kompozisyon deneyimlerinden istifade ettim. Sivas Belediye Konservatuari'nin kurulmasıyla birlikte bu kurumda keman sanatçısı ve Türk Musikisi koro şefi olarak görev aldım. Birçok konser ve etkinlikte saz sanatçısı ve koro şefi olarak faaliyetlerimi sürdürdüm. 1997 yılında Kamil Şakar ile birlikte Atatürk Kültür Merkezi Türk Musikisi Korosu'nu kurarak Sivas Belediye Konservatuari'ndeki faaliyetlerime son verdim. Burada koro şefi ve viyola sanatçısı olarak çalışmalarımı sürdürdüm” (Eyyübi Işıksal, kişisel görüşme, 16.05.2020).

Sivas'ta musiki eğitiminde ve klasik Türk müziği korolarının kurulmasında önemli katkıları olan E. Işıksal kendi müzik yaşamını ifade ederken aslında Sivas'taki musiki yaşamını ve kurumlarını da kısaca özetlemektedir. Bu açıdan söz konusu koronun 1997 yılından bu yana aktif olarak amatör müzisyenlerin yetişmesinde ve şehrin kültür sanat hayatının gelişmesinde önemli katkıları olduğu söylenebilir. bu isimlerden biri de Kamil Şakar'dır. Şakar konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

“Müzik hayatım 1979 yılında merhum Kirkor Elmasdağlı'nın çalıştığı Sivas Halk Eğitim merkezi korosunda başladım. Aynı yıl merhum Kemani Doğan Tokgöz'le çalışmaya devam ettim. 1981 yılında Dr. Arif Şanlı koromuzu çalıştırmaya başladı. Müzikal anlamda bir şey öğrenmedim ama bir koronun nasıl oluşturulacağını, nasıl çalıştırılacağını velhasıl bütün incelikleri bize o öğretti. Dr. Arif Şanlı Türk müziği açısından Sivas'ta bir milattı. Sivas'ta musiki Dr. Arif Şanlı öncesi ve sonrası olarak ayrılır diyebilirim. 1985 yılına kadar Sivas Halk Eğitim Merkezi'nde devam eden çalışmalarımız, Dr. Arif Şanlı'nın büyük emek harçayarak kurduğu Sivas Belediye Konservatuari'nde devam etti. 1996 yılına kadar korolarda ud, keman ve viyola çalgısı icra ettim. 1996 yılında Belediye Konservatuari'nden ayrılarak, Sivas Atatürk Kültür Merkezi Türk müziği korosunda Eyyübi Işıksal ile dönüşümlü olarak şeflik ve koro yöneticiliği yaptım. A.K.M'de bulunduğum süreçte yaptığım etkinlikler Sivas'ta ilktir diyebilirim. Yusuf Nalkesen, Saadettin Kaynak, Selahattin Pınar, Y. Asım Arsoy gibi bestekârların bestelerinden oluşan konserler verdik” (Kamil Şakar, kişisel görüşme, 16.06.2020).

Sivas Kültür ve Sanat Derneği Klasik Türk Müziği Korosu

Sivas Kültür ve Sanat Derneği Klasik Türk Müziği Korosu, Sivas'ta bireysel çabalarla Şef Ömer Dilek Talı tarafından kurulmuş olup klasik Türk sanat müziği alanında konser faaliyetleri yürüten en köklü koroların başında gelmektedir. 2002 yılında kurulan ve çeşitli temalarla konserler vererek çalışmalarını yürüten koro, bünyesindeki amatör ve profesyonel hanende ve sazanelerle şehrin en önemli kültür ve sanat kurumlarının başında gelmektedir. Ud, kanun, tanbur, kudüm ve ney gibi Türk müziğinin klasik sazlarını bünyesinde barındıran koro, hem konser faaliyetleri hem de öğrenci yetiştirmek amacıyla bünyesinde açtığı kurslarla şehrin sanat yaşamına ayrı bir değer katmaktadır. Kuruluş yılından günümüze kadar olan süreçte açıklamalı konserlere de yer veren koro, hem eğitici hem de öğretici nitelikte bir sanat kurumu olarak Sivas'ta musikişinasların takip ettikleri bir kurumdur. Sivas Kültür ve Sanat Derneği Klasik Türk Müziği korosu, Ali Ufki'den, Dede Efendi'ye, Refik Fersan'dan Neveser Kökdeş'e kadar önemli bestecilerin eserlerini repertuvarlarında barındırmakla birlikte 2005 yılında ünlü bestekâr Alaeddin Yavaşca'nın solist olarak katıldığı çok önemli bir konsere de imza atmıştır (ayrıca bkz: <https://l24.im/40g>).

Sivas Fasil Heyeti Âşıklar, Şairler ve Halk Oyunları Derneği

Dernek 2001 yılında kurulmuş olup başkanlığını Sivas'ın ikinci nesil usta zurnacılarından Ahmet Ayık yapmaktadır. Âşıkların, şairlerin ve halk oyuncularının ortak bir kültürü paylaşmak ve yaşatmak adına çeşitli zamanlarda bir araya geldikleri bu dernek, Sivas'taki âşıklık geleneğinin devamlılığını sağlamak adına şehirde çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Bu etkinliklerin başında ise “Sivas Uluslararası Âşıklar Bayramı” gelmektedir. 2021 yılının Kasım ayında en son etkinliğini düzenleyen dernek, Gürcistan, Azerbaycan ve Türkiye'den katılımcılarla âşıklık geleneğinin günümüzdeki önemli temsilcilerine ev sahipliği yapmaktadır. Bünyesinde çeşitli kurumlarda çalışan ses ve saz sanatçılarının yanı sıra âşıklık geleneğine ve Sivas halk oyunlarına gönül vermiş farklı meslek gruplarından insanlar da yer almaktadır. Derneğin faaliyetleri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas Belediyesi ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından desteklenmektedir. Yapılan konser ve etkinliklerin yanı sıra meşk usulü eğitimi benimseyen dernek, usta çırak ilişkisi bağlamında günlük sohbetlere ve meşk ortamlarına da ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bünyesindeki Müzik Bölümleri ve Toplulukları

1998 yılında eğitime başlayan Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümü, ilk akademik çalışmaları Prof. Dr. Mustafa Hilmi Bulut öncülüğünde yaparak üniversitede ve çevre illerde pek çok konser etkinliğine öncülük etmiştir. 2002 yılında Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde Müzik Bilimleri ve Müzik Teknolojisi bölümleri aynı yıl ilk öğrencilerini almıştır. Hem şehirden hem de ülkenin çeşitli yerlerinden lisans eğitimi almak için gelen ve farklı müzik

kültürlerine sahip bu öğrenciler, şehri akademik ve sanatsal açıdan beslemiş ve müzikal çeşitliliğe zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda Üniversite bünyesinde oluşturulan müzik topluluklarının yanı sıra müzik teknolojisi bölümü içerisinde kurulan profesyonel stüdyo ve ekipmanlar sayesinde, öğrenciler ses kayıt tekniklerini öğrenerek gerek konserlerde gerekse stüdyo ve albüm çalışmalarında müziğin modern imkanlarıyla tanışmışlardır. Eğitim içeriği olarak Klasik Batı müziği ağırlıklı dersler ve konserler veren bu bölümler hem polifonik hem de solo konserler vererek pek çok akademik konsere imza atmıştır. Bu konserlerin başında Öğr. Gör. Özgür Dikbaş'ın baş kemancı olarak yer aldığı pek çok konser düzenlenmiştir. Ayrıca Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesindeki müzik bölümlerinde okuyan öğrenciler şehirdeki halk müziği ağırlıklı müzik kültürünü de çeşitlendirerek pop, rock ve fantezi gibi farklı türlerde müzikal mekanların oluşmasına da katkı sağlamıştır. Özellikle 2005 ve 2015 yılları arasında müzik açısından oldukça dinamik bir görüntü çizen şehir, zamanla canlı müzik mekanlarının artmasına ve üniversite bünyesindeki öğrenci konserlerinin de yaygınlaşmasına vesile olmuştur. Bu çalışmalar kapsamında Üniversite bünyesinde Öğr. Gör. Kürşat Taydaş tarafından Güzel Sanatlar Fakültesi Türk Halk Müziği Topluluğu (GSFTHM) kurulmuş ve öğrencilerden oluşan topluluk 2021 yılına kadar çeşitli halk müziği konserlerine de imza atmıştır. Ayrıca Kürşat Taydaş yönetiminde "Biz de Cumhuriyet Üniversitesi İçin Çaldık" (2012), "Cumhuriyet Üniversitesi'nin 40. Yılı" (2014) ve "Sivas İçin Söyle: Sivas Kongresi'nin 100. Yılı" (2019) gibi video projelerine imza atılmıştır. 2019 yılında G.S.F. ve içerisindeki Müzik Bilimleri ve Müzik Teknolojileri bölümü kapanmış olup 2022 yılında Doç. Dr. Göktürk Erdoğan'ın kurucu müdürlüğünü yaptığı Sivas'taki ilk Türk Müziği Devlet Konservatuvarı kurulmuş ve Türk Müziği Bölümü 20 öğrenci ile eğitim-öğretime başlamıştır (Bu bilgiler yazarın kurum içindeki kişisel tecrübeleri ve gözlemleri doğrultusunda oluşturulmuştur)

Sivas'ta İlk Özel Müzik Kursu: Yorum Müzik Merkezi

Sivas'ta belediye Konservatuvarı ve Halk Eğitim Merkezi dışında öğrenci yetiştiren ilk özel kurs merkezi Yorum Müzik Merkezi'dir. 1995 yılında Uğur Kaya ve Cafer Üvenç tarafından kurulan müzik merkezi, kısa ve uzun sap bağlama eğitimi ile öğrenci yetiştirmeye başlamış olup 1998 yılında S.C.Ü. bünyesinde açılan Müzik Öğretmenliği lisans programına da çok sayıda öğrenci hazırlamıştır. Söz konusu dönem Sivas'ta özel müzik kurslarının yaygınlaşmaya başladığı dönem olarak Sivas'ta adeta milad sayılabilir. Nitekim 1998 sonrası dönemde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesindeki müzik bölümlerinin açılması, şehirdeki müzik hayatını canlandırmış, amatör ve profesyonel anlamda müziğe ilgi duyan pek çok kişi bu kurslar sayesinde müzikle tanışmışlardır. Konuyla ilgili detaylı bilgileri kursun kurucularından Cafer Üvenç şöyle aktarmaktadır:

"1995 yılında Uğur Kaya hocamız ile ortak Yorum Müzik Merkezi'ni açtık. Burada ilk olarak düşüncemiz yetenekli

öğrencilere yardımcı olmaktı. 10 yıl içerisinde buna muvaffak olduk. Dersler yaklaşık 20 kişilik öğrenci gruplarından oluşturduğumuz sınıflarda kesin kayıtlar yapıldıktan sonra başladılar. Sistem oturunca öğrenciler çevrelerine söylüyorlar, böylece dershanenin ismi daha çok duyuluyordu. O dönemde Sivas'ta notayla eğitim verip başarılı olan yerler pek yoktu. Bu nedenle birkaç sene bunun zorluğunu çektik. Bizim sistemimiz yaklaşık bir buçuk ay Muzaffer Sarısözen'in solfej kitabındaki '40 derste nota eğitimi' ile başladı. Daha sonra iki gruba ayrılıp isteyenle kısa sap isteyenle uzun sap bağlamayı parmak egzersizlerine başlanırdı. Öğrenciler 1,5 - 2 yıl sonra çok başarılı bir şekilde bağlamayı çalabiliyorlardı. Aynı zamanda Uğur hocamızın bilgileri doğrultusunda, eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümüne de öğrenciler hazırlanırdı. 2005 yılına kadar devam eden kursumuzda yaklaşık 70 müzik öğretmenliği öğrencisi hazırladık. Mezun olup görevlerine başladılar ve gurur kaynağımız oldular. Her yıl haziran ayında bütün öğrencilerimizle piknik düzenlerdik. Dershanemizde ses kayıt stüdyosu da vardı. Yerel kanal SRT'de öğrencilerimizle her ay 'Ezime Ezim' isimli halk müziği programı yapardık. 10 yıl sonunda öğrencilerimizden olup müzik öğretmeni olan İlker Soğukpınar hocamıza Yorum Müzik Merkezini devrettik. Bir süre aynı sistemle devam etti ve daha sonra kapattığını söyledi. Bu merkez aynı zamanda Sivas'ın ilk özel müzik dershanesi idi."

Sonuç

Çalışmanın sonunda şu bilgilere ulaşılmıştır; kurumsal anlamda Sivas'ta XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren; 1974-1986 yılları arası Halk Eğitim Merkezi, 1986-1996 arası dönemde "Sivas Belediye Konservatuvarı", 1990 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılan ve hala müzik faaliyetlerine devam eden "Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosu", 1997 yılında Kamil Şakar tarafından kurulan "Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu", Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde 1998 yılında S.C.Ü. Eğitim Fakültesi bünyesinde eğitim-öğretime başlayan Müzik Eğitimi Bölümü, 2002 yılında kurulan ve Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesindeki Müzik Bilimleri ve Müzik Teknolojileri Bölümü, 2002 yılında Ömer Dilek Talı tarafından kurulan "Kültür ve Sanat Derneği Klasik Türk Müziği Korosu" ve 2001 yılında kurulmuş olan "Sivas Fasil Heyeti, Âşıklar, Şairler ve Halk Ozanları Derneği" Sivas'ta musiki yaşamına yön vermiş kurumlar olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte köklü bir âşıklık geleneğine sahip olan Sivas'ta 2001 yılında kurulan SİFAHOD, söz konusu geleneğin yaşatılması ve devamlılığı adına önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu kurum, hem sohbet ortamı hem de müzik icrası bakımından âşıklık geleneğinin ve Sivas halaylarının adeta uygulama merkezi olarak işlev görmektedir. 1995 yılında açılan Yorum Müzik Merkezi ise - özellikle bağlama alanında- Sivas'ta profesyonel müzik icracılarını yetiştiren ve akademik yaşama hazırlayan ilk özel dershanelerden biri olarak şehrin müzik kültürüne ve ekonomisine ivme kazandırmıştır.

Söz konusu kurumlardan Halk Eğitim ve Sivas Belediye Konservatuarı ilk defa akademik anlamda öğrenci yetiştiren ve günümüzde pek çok müzisyenin nota ve repertuar öğrenmesine de vesile olan kurumlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte şehirde bireysel çabalarla oluşturulan koro faaliyetleri kapsamında şehrin kültür sanat yaşamına dair önemli sanatsal gelişmelerin yaşandığını ve bu korolar sayesinde şehirde hem halk müziği hem de sanat müziği alanında musikişinaslar yetiştiği anlaşılmaktadır. 1990 yılında kurulan Devlet Türk Halk Müziği Korosu ise Sivas'ta halk müziğinin kurumsal anlamda yerleşmesini sağlamıştır. 2002 sonrasında S.C.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesindeki müzik bölümlerinin açılmasıyla, Batı müziği ağırlıklı eğitimi yaygınlaşmış olup şehre gelen öğrenciler şehirde var olan müzik kültürünün çeşitlenmesini sağlamıştır. Dolayısıyla Sivas'ta sistemli müzik çalışmalarının 1990 sonrası şekillendiği ve ivme kazandığı anlaşılmaktadır.

Sivas'ta 1960 sonrası bireysel anlamda nazariyat, usûl ve repertuar dersleri veren ve çeşitli koro faaliyetleri kapsamında öğrenci yetiştirerek Türk Müziği eğitimi veren kişiler arasında ise şu isimler yer almaktadır: Ömer Altuğ (Tanburi), Kirkor Elmasdağı (Udi), Hüsnü Akyol (Saatçi Hüsnü, tanburi), Doğan Tokgöz (Kemani, udi), Dr. Arif Şanlı (koro şefi), Osman Babuşçu (nazariyat, klarnet), S. Eyyübi Işıksal (koro şefi, nazariyat), Kamil Şakar (koro şefi ve çellist), Haluk Çağdaş (nazariyat ve usûl), Ahmet Dökmetaş (bağlama), Uğur Kaya (bağlama, nazariyat) ve Ömer Dilek Talı (udi, koro şefi).

Extended Summary

In addition to the first-period compilation activities of folk music, studies on Turkish classical music began to emerge in Sivas, especially after the 1950s, and several individuals and institutions carried out studies in the field of classical music, which nourished the city's culture. Due to its limiting nature, this study focused on musical research conducted in Sivas after 1950. The principal study purpose is to reveal the general content of the institutional and academic studies carried out in the name of music in Sivas from the second half of the 20th century to the present. The primary research question in the study is structured as follows: By whom, how, and which projects –both traditional and classical– were carried out on behalf of Turkish music (folk and classical music) individually and institutionally in Sivas after 1950?

The study design was in the case study approach within the context of qualitative research, and the literature review served to find and assess subject-related resources such as articles, books, and periodicals. The oral history approach created with the source folks was the most significant pillar of the study. In this context, interviews were held with five specialist experts in folk and classical music, conducting various interview types –semi-structured (face-to-face and via e-mail)– with their consent. These interviews focused on two fundamental questions: a) By whom and how was the musical culture in Sivas influenced? b) What types of musical events took place in Sivas?

According to the information gathered, the taped interviews were transcribed into text and organized thematically under subject categories by the research purpose of the authors. The source persons were given explicitly without short coding in the text, utilizing them as block quotations to preserve the meaning integrity of the expressions given by the source persons. There is an ethics committee approval for the study, albeit the data collected from the source persons also included the 2020-2021 timeframe. The study outcomes were as follows;

Institutionally, it is conceivable to list the organizations that have influenced the musical life of the Sivas province since the second half of the 20th century as follows: 'Public Education Center' between 1974-1986; 'Sivas Municipality Conservatoire' between 1986-1996; 'Sivas State Turkish Folk Music Ensemble' founded under the Ministry of Culture and Tourism in 1990 and yet pursues its musical activities; 'Atatürk Cultural Center Turkish Classical Music Choir' founded in 1997 by Kamil Şakar; Department of Music Education, which began teaching within the Faculty of Education and established in Sivas Cumhuriyet University in 1998; Music Sciences and Music Technologies Department established in 2002 under the Faculty of Fine Arts; 'Culture and Art Association Classical Turkish Music Chorus' founded by Ömer Dilek Talı in 2002; and 'Sivas Fasil Committee, Minstrels, Poets, and Folk Poets Association' founded in 2001. However, the SIFAHOD association established in 2001 in Sivas, which has a deep-rooted tradition of minstrelsy (ashik), plays a significant role in keeping the tradition alive and sustaining the culture. This association essentially serves as the practice center of the minstrel tradition and Sivas halay (a folk dance) in conversation atmosphere and musical performance. The 'Yorum Music Center,' one of the pioneering private tutoring schools in Sivas province to train professional musicians and prepare them for academic life, especially in the bağlama instrument, was established in 1995 and enabled the progress of music culture and economics of the city.

Public Education and Sivas Municipal Conservatories stand out among these institutions as educating students academically for the first time and are instrumental in learning musical notes and repertoire for many musicians in the present day. Furthermore, the city's cultural and artistic life underwent substantial artistic advancements as a result of the choir activities yielded by individual efforts; additionally, it appears that musicians in Sivas received training in both folk and classical music through the endeavors of these choirs. The State Turkish Folk Music Ensemble, established in 1990, on the other hand, served to the institutionalization of folk music in Sivas. Western music-oriented education spread after 2002 with the establishment of the music departments under the Faculty of Fine Arts of the Sivas Cumhuriyet University, and the students who came to Sivas to study ensured the diversification of the existent music culture in the city. Therefore, it is safe to state that systematic music education in Sivas took form and gained momentum after 1990.

The following individuals are among those who introduced Turkish Music by teaching students within the context of various choral activities and who conducted personal theory, method, and repertoire classes in Sivas after 1960: Ömer Altuğ (Tanbur), Kirkor Elmasdağı (Oud), Hüsnü Akyol (Clock smith Hüsnü, Tanbur), Doğan Tokgöz (Violin, Oud), Physician Arif Şanlı (Choir Master), Osman Babuşçu (Theoretic, Clarinet), S. Eyyübi Işıksal (Choir Master, Theoretic), Kamil Şakar (Choir Masteri Cellist), Haluk Çağdaş (Theoretic, Methodist), Ahmet Dökmetaş (Baglama), Uğur Kaya (Baglama, Theoretic), and Ömer Dilek Talı (Oud, Choir Master).

Kaynaklar

1. Telif Eserler

- Aşkun, V. C. (1943), Sivas Folkloru I-II, Sivas: Kamil Matbaası.
- Bakiler Y. B. (2011), Âşık Veysel, Sivas Belediyesi Yayınları.
- Balkılıç, Ö. (2009). Cumhuriyet Halk ve Müzik-Türkiye’de Müzik Reformu 1922- 1952, Ankara: Tan Kitabevi Yayınları.
- Erdoğan G. (2019). Müzik, Gelenek ve Temsil: Sivas’ta Davul-Zurna Geleneği ve Temsilcileri , Ankara: Gece Kitaplığı.
- Erdoğan G. (2021). XX. Yüzyıldan Günümüze Sivas’ta Musiki Hayatı, Ankara: Duvar Yayınları.
- Kaya, C. V. (2019), Türk Halk Müziği Derleme Çalışmaları Tarihçesi, TRT Bir Dünya Müzik Dergisi, Temmuz, sayı: 45, s. 10.
- Kaya, D. (1994a), Âşık Minhacî, Sivas: Dilek Matbaası.
- Kaya, D. (1994b), Sivas’ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, D. (2011), Sivas Halk Oyunları, Halk Oyuncuları ve Davul Zurna Sanatçıları, Ankara: Vilayet Yayınevi.
- Kaya, D. (2013), Âşık Talibî Coşkun, Sivas: Buruciye Yayınları.
- Kaya, U. (2000), Sivas Halay Ezgileri, Sivas Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kılıç, M.(2002), Geleneksel Köy Seyirlik Oyunları, Halk Dansları ve Ezgileri ile Sivas, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Mert A. (2022), XX. Yüzyılda Sivas’ta Klasik Türk Müziği, Konya: Eğitim Yayınevi.
- Önder, E.(2001), “Folklor Sosyolojisi Açısından Sivas Halayları”, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, Sayı 10. s.80-105.
- Önge, S. (2017), “Ortayayla ve 4 Eylül Dergilerine Göre Sivas Halkevi”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir A. (2013), İki kapılı HandaÂşık Veysel, Sivas Platformu Yayınları.
- Öztürk, Turhan, Dökmetaş, Şan ve Kaya (2017), Sivas Elllerinde Sazım Çalınır: Sivas Türküleri ve Oyun Havaları I-II-III, Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

- Pürlü K. (2011). “Kültürümüzde Türkü I-II-III Cilt”, Sempozyum Bildirileri, 22-25 Ekim 2011, Sivas.
- Sağlamer, O. (1987) “Konservatuvarların Önemi ve Sivas Belediye Konservatuvarı”, Sivas Kültür ve Sanat Dergisi, yıl:1, sayı 2, s. 2-3.
- Taşdemir S. “sivas Halkevi Dergisi: Ortayayla (4 Eylül)”. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 18 (2002): 405-421.
- Şenel, S. (1999). “Cumhuriyet Dönemi’nde Türk Halk Müziği Araştırmaları”, Folklor/Edebiyat Dergisi, Sayı:17, s. 99-128.
- Şener, T. (2019). “Tabirin Sığmaz Kaleme, Sivas Söyleşileri”, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Şener, T. (2009), “Musikişinas Arşivist Rifat Kaya İle Söyleşi,” Hayat Ağacı Dergisi, sayı: 13, s.48-55.
- Yıldız A. (2018), Sefil Selimi, İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Yönetken Halil Bedii (2006). Derleme Notları I. Kitap; Anadolu’da Geleneksel Müzik Yaşamı Üzerine Notlar (1937-1952). Ankara: Sun Yayınevi.
- Yükselsin, İ. (2015) Bir ‘Kültürel Aracı’ Olarak Muzaffer Sarısözen ve Erken Cumhuriyet Döneminde ‘Türk Halk Müziği’nin Yeniden İnşasındaki Rolü. Yedi, (14), 77-90.

2. İnternet Kaynakları

- URL-1 <https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr/TR-2220/tarihce.html> (Erişim tarihi: 07.08. 2022)
- URL-2 <https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr/TR-2132/gorevleri.html> (Erişim tarihi: 07.08. 2022)
- URL-3 <https://www.facebook.com/SivasKulturVeSanatDernegiKorosu/> (Erişim tarihi: 07.08. 2022)
- URL-4 <https://www.youtube.com/channel/UC6Y124uRB1rxdk8IAffjI> Eg (Erişim tarihi: 07.08. 2022)

3. Sözlü Kaynaklar

- S. Eyyübi Işıksal, müzisyen, görüşme tarihi: 16.05.2020 (e-posta yoluyla)
- Kamil Şakar, müzisyen, görüşme tarihi: 16.06.2020 (e-posta yoluyla)
- Cafer Üvenç, müzisyen, ses sanatçısı, görüşme tarihi: 08.09.2020 (e-posta yoluyla)
- Mustafa Akpınar, müzisyen, görüşme tarihi: 16.08.2021 (yüz yüze görüşme)
- Ahmet Dökmetaş, müzisyen, görüşme tarihi: 12.11.2021 (yüz yüze görüşme)